

عنوان مقاله:

۱۵ نکته درباره طنز

چکیده مقاله:

طنز در حقیقت اعتراضی است بر مشکلات، نابه‌سامانی‌هایی که در یک جامعه وجود دارد و گویی جامعه و مسوولان امر نمی‌خواهند این اعتراض‌ها را مستقیم و بی‌پرده بشنوند. از این رو وجدان بیدار و ضمیر آگاه شاعران و نویسندگان با بزرگ‌نمایی و نمایان‌تر جلوه‌دادن جهات زشت و منفی و عیب‌ها و نقص‌های پدیده‌ها و روابط حاکم در حیات اجتماعی، در صدد تذکر، اصلاح و رفع آن‌ها بر می‌آیند. در انواع ادبی زبان فارسی هجو و شاخه‌های آن، یعنی هزل، فکاهی، طنز، لطیفه و... که گاه با تفریح و انبساط خاطر و گاه با تمسخر و جد همراه است، ایجاد خنده و تبسم می‌کند.

از مجموع مقالات آکادمی نیک درس

[لینک دسترسی به این مقاله در وب سایت آکادمی نیک درس](#)

نکته نخست:

هزل:

علما اغلب هزل را مقابل جد شمرده‌اند و از آن به‌عنوان بی‌پرواترین گونه شوخ‌طبعی یاد کرده‌اند. هزل واژه‌ای عربی و معنی آن مزاح و بیهوده سخن گفتن است. این واژه با کعب (= مزاح و شوخی) و هذیان (= سخن لاف و گزاف، سخن مهمل، لاغ، چرند، جفنگ، بیهوده‌گویی) و سخریه (= ریشخند و سخن مسخره‌آمیز) مترادف است.

دکتر علی‌اصغر حلبی در مورد هزل می‌نویسد: در ادبیات فارسی اکثر «هزلیات» شعرا اشعاری هستند که به مطایبه و شوخی درباره مسائل جنسی گفته شده‌اند، و فکری که خودبه‌خود از ذکر کلمه «هزل» و «هزلیات» به ذهن فارسی‌زبانان می‌آید محدودیتی به هزل می‌بخشد که در طنز یا «ساتیر» نیست.

نکته دوم:

فکاهی:

فکاهی صورت تکامل‌یافته و عمیق هزل است که از جنبه شخصی درآمده و مخاطب عام یافته و به همین دلیل در همه‌جا قابل‌استفاده است و بیشتر بر عنصر طبیعت و خنده تأکید دارد. رایج‌ترین شاخه شوخ‌طبعی، فکاهی است. این شاخه از شوخ‌طبعی به جهت سهولت نقل و انتشار آن در جامعه بیش از شاخه‌های دیگر رشد و نمود داشته است. فکاهی، کلمه‌ای عربی است و در معنی آن آورده‌اند: شوخ، مزاح، خوشمزگی، خوش طبعی، گفت‌وگوی خنده‌آور میان دوستان و مزاح برای انبساط نفس.

نکته سوم:

هجو:

هجو و هجا به معنی بد گفتن؛ فحش دادن و استهزاء کردن در شعر است. هجا در شعر جاهلی عرب سلاحی بود در خدمت قبایل متخاصم. قبل از آغاز جنگ، شاعری قبيله دیگر را هجو می‌گفت و شاعری از آن قبيله جواب می‌داد. بعضی از مردم، از هجو شاعران بیش‌تر از کشت و کشتار می‌ترسیدند، زیرا گاهی یک هجو چنان خفت و خواری برای قبيله به شمار می‌رفت که اثرش به آسانی محو نمی‌شد.

هجو و هجا و تهجاء، هر سه مصدر از هجای هجو است، به معنی عیب کردن و ستم کردن و در اصطلاح ادیبان عبارت است از نوعی شعر غنایی که بر پایه نقد گزنده و دردانگیز است و گاهی به دشنام‌گویی یا ریشخند مسخره‌آمیز و دردآور نیز می‌انجامد و آن مقابل مدح است. در ادبیات غربی از هجو به لفظ Lampoon یاد می‌شود و آن را نوشته‌ای (شعراي نثر)

تعریف کرده‌اند که شخصیت یا ظاهر کسی را یا تشکیلات جامعه‌ای را به طریقه‌ای تلخ و گستاخانه به مسخره بگیرد و قصد از آن بیشتر رنجاندن و آزار باشد تا انتقاد و اصلاح.

نکته چهارم:

طنز:

استعمال کلمه «طنز» برای انتقادی که به صورت خنده‌آور و مضحک بیان شود در فارسی معاصر سابقه زیاد طولانی ندارد. هرچند که «طنز» در تاریخ بیهقی و دیگر آثار قدیم زبان فارسی به کار رفته است، ولی استعمال وسیعی به معنی فعلی کلمه و یا بهتر بگوییم به معنی Satire اروپایی نداشته است.

طنز در اصطلاح ادبی نوعی از آثار ادبی که در برشمردن زشتی‌ها و رذایل فردی یا جمعی و آگاهانیدن مردم از آنها می‌کوشد و فرق آن

با هجو یا هجاء در این است که طنز درحالی‌که غالباً بر استهزای بسیار و کنایه‌های بی‌شمار همراه است و اغلب از هجا مؤثرتر است، اما صراحت تعبیرات و مفاهیم هجو را ندارد؛ یعنی اغلب غیرمستقیم و به تعریض و تلویح، عیوب یا نقایص کسی یا جمعی را بازگویی می‌کند.

طنز با نیشخندی کنایی و استهزاآمیز که آمیخته با ابهامی از جنبه-های مضحک و غیرعادی زندگی است پای را از جاده شرم و تملک نفس بیرون نمی‌نهد و همین نکته مرز امتیاز طنز از هزل و هجو است و از همین روست که در شعر و ادب کلاسیک طنز با هزل و هجو سر مویی فاصله ندارد.

نکته پنجم:

طنز جوونالی:

نوعی طنز مستقیم مربوط به ادبیات کلاسیک غرب که برگرفته از نام جوونال، طنزنویس مشهور رومی است. جوونالی طنزی تلخ، گزنده و عصبی دارد و در آن تحقیر، تمسخر و بدبینی، کاملاً مشهود است. لحنی خطابی دارد و با مبالغه، تصویری چندش‌آور از زشتی‌های شهر روم را به نمایش می‌گذارد. در این نوع طنز بدی بر انسان مستولی و نیکی در وجودش نایاب است.

نکته ششم:

طنز هوراسی:

نوعی طنز مستقیم که مربوط به ادبیات کلاسیک غرب است و برگرفته از نام هوراس شاعر طنزپرداز رومی است. این نوع طنز ملایم، مؤدب و تا حد زیادی اغماض‌گرا است و تا حد امکان از سیاستمداران انتقاد نمی‌کند. خنده ناشی از آن بیشتر از سر دلسوزی است تا تحقیر و تمسخر. در طنز هوراسی، انسان ذاتاً موجودی پاک‌سرشت و نیک‌خواه است، اما بنا به دلایلی فطرت پاک خود را به فراموشی سپرده است. موضوعات این نوع طنز متنوع است و معمولاً نتیجه اخلاقی دارد.

نکته هفتم:

کمدی:

کمدی هنرنمایی طنزی است که در آن تمامی عناصر به هر شکلی انتخاب و ترتیب داده می‌شوند تا در کل موجب خنده و شادمانی مخاطبان شوند. در کمدی همگان اطمینان دارند سرانجام همه‌چیز به خوبی و خوشی پایان می‌یابد، بدکاران به سزای اعمال خود می‌رسند و شخصیت اصلی و عاشق‌پیشه به وصال خود می‌رسد. البته واژه کمدی انگلیسی نباید با واژه کمدی فرانسه اشتباه شود که لزوماً به معنی نمایش مایه انبساط خاطر نیست و فقط به نمایش‌هایی گفته می‌شود که تراژدی نیست.

نکته هشتم:

انواع کمدی:

۱. احساساتی

۲. بولوار

۳. خلیات
۴. دل آرته
۵. اطوارها
۶. رمانتی

نکته نهم:

کمدی احساساتی:

در کمدی احساساتی از آنجایی که بر رنج‌های افراد طبقه متوسط و ضعیف جامعه تأکید زیادی می‌شد، در طول نمایش احساسات تماشاگران به تدریج برانگیخته و چه بسا اشک هم از چشمانشان جاری می‌گشت. اما در پایان بالاخره همه چیز به خوبی و خوشی پایان می‌یافت. کمدی «سرخ‌پوست غربی» (۱۷۷۱) اثر «ریچارد کمبرلند»، «آخرین دگرگونی عشق» نوشته «کولی سیر»، «عاشقان هوشیار» از «سر ریچارد استیل» نمونه‌های از این نوع کمدی هستند.

نکته دهم:

کمدی بولوار:

نوعی کمدی مردم‌پسند که در اواسط قرن نوزدهم میلادی در تماشخانه‌های بولوار پاریس اجرا می‌شد. این نوع کمدی‌ها کوتاه بود، اوایل شب به اجرا درمی‌آمد و کیفیت ادبی چندانی نداشت. «جرج فیدو»، «ساناگیتری»، «لویی ورنوی»، «آلفرد ساووا»، «ژاک دووا» و «آندره بیرایو» از نویسندگان برجسته کمدی بولوار هستند.

نکته یازدهم:

کمدی خلیات:

نوعی کمدی که با نمایش نامه‌های بن جانسون از اواخر قرن ۱۶ و اوایل قرن ۱۷ پدید آمد. درون‌مایه این نوع کمدی بر اساس نظریه فیزیولوژیکی بود که انسان را آمیزه‌ای از چهار آب‌گونه خون، بلغم، صفرا و سودا می‌دانست. طبق این نظریه

در شرایطی که میان ترکیبات این چهار آب‌گونه تعادل برقرار باشد، انسان وضعیت روحی و جسمانی مطلوبی دارد و وقتی این تعادل به هم بخورد، فرد دموی، بلغمی، صفاوی یا سودایی می‌شود.

نکته دوازدهم:

کمدی دل آرته:

این نوع کمدی، نمایش سرگرم‌کننده، پرتحرک و فی‌البداهه‌ای بود که با استفاده از تیپ‌های مشخص و موقعیت‌های کمیک ایجاد می‌شد. داستان‌های این نوع کمدی معمولاً از منابعی مانند نمایش‌نامه‌های قدیمی، اتفاقات روزمره و قصه‌ها گرفته می‌شد. در بسیاری موارد قصه‌های کمدی دل آرته، درباره ماجراهای دسیسه‌آمیز عشقی بود که میان افراد مختلف، از ارباب تا پیشخدمت و از بانو تا ندیمه اتفاق می‌افتاد. نمایش اصلی پس از مقدمه کوتاهی که حکم زمینه‌چینی داشت آغاز می‌شد و موفقیت آن به قدرت بازیگران در ارائه حرکات خنده‌دار، تقلید، لوده‌گری، حاضر جوابی و موسیقی همراه متن بستگی داشت.

نکته سیزدهم:

کمدی اطوارها:

نوعی کمدی که شکسپیر به تأثیر از کمدی نو در انگلستان رواج داد. شخصیت‌های این نوع نمایش معمولاً از طبقه متوسط و مرفه جامعه هستند و طرح داستان بر روابط، حیل‌ها و فخر فروشی مردان و زنان اشرافی استوار است. عوامل مهمی که در کمدی رفتارها موجب خنده می‌شود، نکته‌پرانی‌ها، حاضر جوابی‌ها، نادیده‌گرفتن سنت‌ها، قوانین اجتماعی و مسخره‌کردن‌ها است.

نیک درس

نکته چهاردهم:

کمدی رمانتی:

نوعی کمدی است که نمایشنامه‌نویسان دوران الیزابت ابداع کردند. در طرح داستان این نوع کمدی، عشقی آتشین محور اصلی است. قهرمان مرد عاشق زنی زیبا و دوست‌داشتنی است و در عشقش با فراز و نشیب‌های زیاد مواجه می‌شود. اما در پایان به وصال خود می‌رسد و همه چیز به خوبی پایان می‌یابد.

نکته پانزدهم:

بقال بازی:

بقال بازی نوعی کمدی سنتی ایرانی بود که برای اجرا متن از پیش تعیین شده‌ای نداشت و بداهه‌پردازی از مهم‌ترین مشخصه‌های آن بود. دو شخصیت اصلی این نمایش، بقالی خسیس و پول دار و نوکری تنبل و زیرک به نام نوروز بودند. نوروز برای آن که اربابش را آزار دهد خود را ابله جلوه می‌داد و هر چه اربابش دستور می‌داد به عکس عمل می‌کرد.

عنوان مقاله:

۱۵ نکته درباره طنز

نتیجه گیری:

هر یک از این خنده‌ها پیام‌هایی فردی و اجتماعی همراه دارند و با شکل‌های گوناگون خود، چه از لحاظ مضمون و محتوا و چه از لحاظ شکل و قالب، در آثار اغلب شاعران، به ویژه آنان که به انتقاد از نابه‌سامانی‌ها و فسادهای اجتماعی و بی‌عدالتی‌ها پرداخته‌اند، دیده می‌شود.

از مجموع مقالات آکادمی نیک درس

[لینک دسترسی به این مقاله در وب سایت آکادمی نیک درس](#)

آکادمی نیک درس، در انتهای تابستان ۱۴۰۰ فعالیت خود را باهدف انتقال تجربه مدرسین در حوزه‌های مختلف از جمله دروس مدرسه و دانشگاه (تمامی رشته‌ها و تمامی مقاطع)، دروس حوزه علمیه، مهارت‌های بازار کار، هنر، صنعت، آشپزی، نرم‌افزارهای کاربردی و ... باکیفیت مطلوب جهت سربلندی کشور اسلامی عزیزمان ایران، آغاز نموده است.

تلاش شبانه‌روزی همکاران ما در آکادمی نیک درس جهت ارائه خدمات آموزش باکیفیت و مطلوب، باقیمتی پایین جهت پیش برد اهداف از قبل تعیین شده از جمله تحقق عدالت آموزشی، دسترسی آسان و باکیفیت به آموزش‌های متنوع در زمینه‌های گوناگون برای اقشار مختلف جامعه در استان‌ها، شهرها و روستاها و حتی در مناطق کمتر برخوردار می‌باشد.

امید است که با معرفی آکادمی نیک درس به دوستان و آشنایان خود، ما را جهت پیشبرد این اهداف یاری نمایید.

در صورت تمایل به تدریس و یا تمایل به نویسندگی مقالات در آکادمی نیک درس، مهارت‌های خود را در [فرم همکاری با ما](#) در آکادمی نیک درس، ثبت نمایید.

www.NikDars.com